

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

ПОЛОЖЕННЯ

**Про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення
у наукових, кваліфікаційних, навчальних та науково-методичних роботах на
факультеті іноземної філології
Ужгородського Національного Університету**

Розглянуто та схвалено на засіданні
Методичної ради факультету
Протокол № від 2023 р.
Голова Методичної ради
_____ Синьо В.В.

Розглянуто та схвалено на
Засіданні Вченої ради
Факультету іноземної філології УжНУ
Протокол № 2 від 22 лютого 2024 р.

1. Загальні положення

1.1. Положення про запобігання академічного плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науково-методичних роботах (далі – Положення) на факультеті іноземної філології Ужгородського Національного університету (далі – Університеті, УжНУ) визначає окремі засади академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності ФІФ як невід’ємної складової УжНУ.

1.2. Положення розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, чинних наказів Міністерства освіти і науки України, іншої загальнодержавної нормативної бази, а також Статуту УжНУ, Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників УжНУ.

1.3. Метою Положення є дотримання учасниками наукового та освітнього процесів на ФІФ вимог академічної доброчесності у таких частинах:

- запобігання та виявлення плагіату в наукових, кваліфікаційних, навчальних і науково-методичних роботах наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та інших учасників наукового і освітнього процесів в Університеті;

- розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування;

- дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань;

- активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.4. Зміст основних визначень, викладених у Положенні, відображений у Положенні про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників УжНУ.

2. Порядок перевірки робіт на наявність ознак академічного плагіату

2.1 Перевірці на наявність ознак академічного плагіату обов’язково підлягають:

- навчальні (курсіві проекти (роботи), реферати тощо) та кваліфікаційні (атестаційні роботи (проекти)) роботи здобувачів вищої освіти, які на етапі подання роботи до захисту перевіряються безпосередньо керівником навчальної/кваліфікаційної роботи або відповідальними на кафедрі (за приналежністю роботи, яка перевіряється), що призначаються у встановленому порядку;

- науково-методичні роботи (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки), монографії, а також електронні твори (колекції матеріалів на ОСW, дистанційні курси, масові відкриті онлайн курси тощо), які на етапі рецензування перевіряються відповідальними на кожній кафедрі (за приналежністю роботи, яка перевіряється), що призначаються у встановленому порядку;

- наукові роботи (рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науковотехнічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, далі – конференцій), дисертації), які на етапі подання роботи в редакційну колегію журналу, в оргкомітет конференції, до розгляду спеціалізованою вченою радою (залежно від типу роботи) перевіряються відповідальним секретарем наукового журналу (відповідальним секретарем конференції, секретарем спеціалізованої вченої ради) або іншими особами, що призначаються розпорядженням головного редактора наукового журналу (голови організаційного комітету конференції, голови спеціалізованої вченої ради, декана факультету або завідувача кафедри) відповідно до типу роботи;

- заключні звіти за результатами виконання НДР, що фінансуються за рахунок державного та/або місцевого бюджетів, які перед поданням на затвердження до НДЧ перевіряються науковим

керівником НДР або іншими особами, що можуть призначатися розпорядженням проректора з наукової роботи. Перевірка на наявність ознак академічного плагіату обов'язково передує всім іншим процедурам розгляду.

2.2. Перевірка робіт проводиться за допомогою програмно-технічних засобів, які дозволяють згенерувати звіт за результатами перевірки зі встановленням факту наявності чи відсутності текстових та інших запозичень.

2.3. Програмно-технічні засоби можуть знаходитись у відкритому доступі або надаватись Університету компаніями-розробниками на платній чи безоплатній основі. Залежно від типу завдання (перевірка тексту, таблиць, ілюстрацій тощо) особа, яка здійснює перевірку, самостійно обирає програмно-технічний засіб, функціональні можливості якого в максимальній мірі задовольняють поставленому завданню.

2.4. Алгоритм перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату (текстових запозичень) за допомогою програмно-технічних засобів, аналіз та інтерпретація результатів перевірки антиплагіатними системами визначаються окремою інструкцією.

2.5. У разі, якщо за результатами аналізу відповідного звіту щодо перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерело для текстових та/або ілюстративних запозичень, то робота (залежно від її типу) допускається до захисту, рецензування або розгляду, рекомендується до друку, вважається такою, що пройшла внутрішнє рецензування.

2.6. Доцільність більш детального аналізу роботи визначає особа, відповідальна за перевірку. За потреби для такого аналізу можуть залучатись експерти:

- для навчальних та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, науково-методичних робіт, монографій, електронних творів – з числа висококваліфікованих спеціалістів, що працюють на кафедрі, розпорядженням завідуючого кафедрою. За необхідності до складу комісії залучаються представники кафедр факультету, представники кафедр інших факультетів;

- для наукових робіт – з числа членів редакційної колегії розпорядженням головного редактора наукового журналу, з числа членів організаційного комітету розпорядженням голови організаційного комітету конференції, з числа членів спеціалізованої вченої ради розпорядженням голови спеціалізованої вченої ради, з числа висококваліфікованих спеціалістів, що працюють на кафедрі розпорядженням декана факультету або завідувача кафедри (залежно від типу роботи);

- для заключних звітів за результатами виконання НДР, що фінансуються за рахунок державного та/або місцевого бюджетів – з числа провідних вчених університету із відповідної галузі знань або наукового напрямку. Якщо в результаті детальної перевірки роботи встановлено наявність незначних технічних помилок, що виявлені в оглядовій частині роботи, яка не описує безпосереднє авторське дослідження, виявлені текстові, ілюстративні запозичення та парафраза без належного посилання на першоджерело, така робота повертається автору на доопрацювання з можливістю надання на повторну перевірку. Причини повернення роботи зазначаються у протоколі перевірки. Після виправлення всіх зауважень відповідальний за перевірку (за необхідністю – із залученням експерта) проводить повторний детальний аналіз роботи та, у разі позитивного рішення, вона (залежно від типу роботи) допускається до захисту, рецензії або розгляду, рекомендується до друку.

2.7. Якщо в результаті детальної перевірки роботи відповідальним за перевірку (за необхідністю – із залученням експерта) встановлено факт наявності навмисних текстових та ілюстративних спотворень, спроб укриття запозичень, наявності у роботах ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами або інші прояви академічного плагіату, то вона (залежно від типу роботи) не допускається до захисту, рецензування або розгляду, не рекомендується до друку, вважається такою, що не пройшла внутрішнє рецензування. В такому

випадку автор (автори) роботи притягаються до академічної відповідальності. Причини недопущення роботи до захисту рецензування або розгляду (відсутність рекомендації до друку), а також вид академічної відповідальності зазначаються у протоколі перевірки. Залежно від запропонованого виду академічної відповідальності рішення приймається Комісією з академічної доброчесності. У разі виявлення зазначених вище фактів при перевірці заключних звітів за результатами виконання науководослідних робіт за рахунок державного та/або місцевого бюджетів, вони рекомендуються для обов'язкового доопрацювання авторським колективом (без виділення додаткового фінансування).

2.8. У разі незгоди автора (авторів) роботи з результатами перевірки вони мають право подати апеляцію.

2.9. Перевірка зазначених у п. 2.1. матеріалів проводиться згідно інструкції (Додаток 1) за допомогою спеціалізованих антиплагіатних систем з автоматичним формуванням електронного звіту подібності за результатами перевірки роботи.

2.10. Письмові роботи, які подаються для перевірки на наявність плагіату, повинні бути представлені у таких форматах електронних документів:

- відкритий формат документів для офісних застосунків OpenDocument (за міжнародним стандартом ISO/IEC 26300:2006), в тому числі:

- *.odt, *.ods, *.odp; - *.rtf (Rich Text Format);
- *.doc (Word 97 - Word 2003);
- *.docx (Word 2007).

2.11. Електронний варіант роботи надається повністю, починаючи з титульного аркушу і включно з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту.

2.12. Порядок подання на перевірку курсових/атестаційних робіт:

- остаточний електронний варіант наукової роботи подається відповідальній особі разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версій до подання здобувачем заяви на прийняття роботи до захисту;

- відповідальна особа здійснює перевірку у антиплагіатній системі та формує звіт подібності дисертаційної роботи;

- комісія розглядає звіт подібності та приймає рішення щодо допуску до захисту, доопрацювання із повторною перевіркою або не прийняття курсової/атестаційної роботи (в такому разі у висновку комісії окремим пунктом зазначаються причини не прийняття роботи і характер відповідальності);

- порядок апеляції у разі не прийняття дисертаційної роботи до захисту за ознаками академічного плагіату встановлюється чинним законодавством.

3. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату

3.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

3.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: »).

3.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

4. Заходи щодо формування культури «нульової толерантності»

4.1. Попередження плагіату та формування культури «нульової толерантності» в академічному середовищі факультету здійснюється сектором розвитку персоналу та практик академічної доброчесності шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників, інших учасників освітнього і наукового процесів про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотримання норм цитування;
- організації популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності;
- формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- ознайомленні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників, інших учасників освітнього і наукового процесів факультету із цим Положенням через офіційний веб-сайт Університету;
- підписанні здобувачами вищої освіти та співробітниками факультету Декларації про дотримання академічної доброчесності;
- розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах;
- щорічному проведенні заходів з питань впровадження академічної доброчесності в освітньо-наукову діяльність для здобувачів вищої освіти та співробітників факультету;
- створенні інформаційних та методичних матеріалів, присвячених інформаційній грамотності та попередженню плагіату;
- розміщенні в інституційному репозитарії кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти (в обов'язковому порядку після їх захисту), наукових та методичних робіт співробітників закладу вищої освіти для забезпечення прозорості, чесності, відповідальності та інших принципів академічної доброчесності;
- звітуванні на Вченій раді про стан діяльності за навчальний рік, основні проблеми та перспективи розвитку персоналу та практик академічної доброчесності щодо запобігання академічному плагіату на ФІФ УжНУ

Додаток 1

Інструкція щодо перевірки академічних робіт на наявність текстових запозичень

1. Загальні положення

1.1 Інструкція щодо перевірки академічних робіт на наявність текстових запозичень (далі – Інструкція) визначає процедуру проведення перевірки системами Unicheck та Plagiat.pl (StrikePlagiarism) (далі – Системи) робіт, визначених у п. 2 Положення про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науковометодичних роботах в УжНУ (далі – Положення). Навчальні роботи (курсів роботи і проекти, реферати, аналітичні огляди тощо) можуть бути перевірені за допомогою програм, які знаходяться у відкритому доступі.

1.2 Завданням Систем є визначення ступеня подібності академічного тексту та іншого матеріалу до текстів, ілюстративних та інших матеріалів документів, що містяться у внутрішніх базах Систем, УжНУ, академічних закладів партнерів та в Інтернеті. Системи надають інформацію, що дозволяє провести незалежну оцінку по відношенню до коректності запозичень, знайдених у проаналізованому документі. Робота, для якої виявлено високий відсоток подібності, не може бути відразу кваліфікована як така, що містить академічний плагіат. Рішення щодо наявності у роботі неправомірних запозичень ідей та наукових результатів, отриманих іншими авторами та/або за відсутності відповідних посилань, приймається відповідальними за перевірку особами, визначеними у п. 2.1 Положення залежно від виду роботи. За умови належного цитування при прийнятті рішення щодо припустимої кількості текстових та інших запозичень враховується специфіка роботи (галузь знань, спеціальність) та вид роботи (стаття, монографія, дисертація, випускна кваліфікаційна робота тощо).

1.3 Порядок подання робіт для перевірки на академічний плагіат зазначений у п. 2 Положення.

2. Порядок перевірки

2.1 Остаточний варіант роботи, наданої на перевірку щодо наявності ознак академічного плагіату, має бути погоджений та підписаний автором та відповідальними за перевірку особами, визначеному у п. 2.1 Положення залежно від виду роботи. Студенти заочної та дистанційної форм навчання можуть подати роботу на перевірку через систему дистанційного навчання та/або корпоративну електронну пошту до подання роботи у друкованому вигляді із особистим підписом.

2.2 Перед початком перевірки роботи оператор Системи здійснює контроль ідентичності друкованої та електронної версій документу шляхом порівняння будь-яких 10 сторінок обох версій (усього документу, якщо його обсяг менше 10 сторінок).

2.3 У разі невідповідності друкованої та електронної версій робота повертається на доопрацювання.

2.4 У разі відповідності друкованої та електронної версій роботи оператор Системи проводить перевірку електронної версії документу на наявність ознак академічного плагіату. Система формує Звіт подібності, що містить інформацію, яка вказує на наявність текстових та інших запозичень зі знайдених джерел. Інтерпретація показників звіту подібності системи Plagiat.pl (StrikePlagiarism):

кофіцієнт подібності №1 – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у джерелах баз даних системи та Інтернет, який розраховується на підставі коротких словосполучень (довжиною мінімум 5 слів);

кофіцієнт подібності №2 – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень, знайдених у джерелах баз даних системи та Інтернет, який розраховується на підставі словосполучень, довжина яких становить 25 слів;

коефіцієнт цитувань – відсотковий показник, що показує на рівень текстових фрагментів у роботі;

сигнал «Тривога!» – вказує на наявність у тексті знаків одного алфавіту, замінених схожими знаками іншого алфавіту. Велика кількість таких заміन може вказувати на спробу фальсифікувати результати перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи;

сигнал «Білі знаки» – вказує на наявність у тексті прихованих символів (використання невидимих знаків між словами). Такі дії вказують на спробу фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи; кількість точних співпадінь слів (фрагментів) та їх відсоткове відношення, знайдених за URL.

Інтерпретація показників звіту подібності системи Unicheck: оригінальність – відсотковий показник, що визначає рівень оригінальності тексту за винятком запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних системи та Інтернеті); показник схожості – відсотковий показник, що визначає рівень текстових запозичень (кількість тестових запозичень становить більше 8 слів у фразі), знайдених у певних джерелах (базах даних системи та Інтернеті); джерела – кількість використаних джерел; кількість точних співпадінь слів (фрагментів) та їх відсоткове відношення, знайдених за URL. У разі наявності сигналу «Тривога!» та/або «Білі знаки» в системі Plagiat.pl (StrikePlagiarism) робота обов'язково потребує додаткової перевірки наукового керівника або іншої відповідальної особи.

2.5 Виявлені у тексті роботи запозичення вважаються правомірними, якщо вони:

- є власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у тому числі найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.);

- є усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;

- належним чином оформлені цитуваннями.

2.6 Для навчальних, бакалаврських кваліфікаційних та науково-методичних робіт, зазначених у п. 2.1 Положення, при значенні коефіцієнта подібності №1 вище 30% та/або коефіцієнта подібності №2 вище 5% в системі Plagiat.pl (StrikePlagiarism) та/або показника схожості вище 35% в системі Unicheck особа, відповідальна за перевірку роботи, визначає доцільність її подальшого аналізу, у тому числі із залученням експертів.

2.7 Оператор Системи після здійснення перевірки, у разі потреби детальної перевірки, передає сформований Системою електронний звіт подібності на розгляд Комісії.

2.8 Усі запозичені фрагменти в роботі мають бути розглянуті на предмет коректності оформлення цитувань та посилань на першоджерела.

2.9 Протокол перевірки роботи формується на основі звіту подібності, що формується Системою та (за потреби) експертного аналізу відповідальних за перевірку осіб. Шаблони протоколів перевірки (за типами робіт) наведено у додатку 2.

2.10 Для навчальних робіт (курсіві проекти і роботи, реферати, аналітичні огляди тощо) зберігання висновків щодо перевірки у документах структурного підрозділу не є обов'язковим. Позитивний висновок щодо відсутності ознак плагіату для навчальних робіт може зазначатися керівником безпосередньо на титульному аркуші такої роботи.

Додаток 2

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор:

Співавтор:

Назва:

Науковий керівник:

Підрозділ: Відповідальні

Коефіцієнт подібності 1:

Коефіцієнт подібності 2:

Мікропробіли:

Заміна букв:

Інтервали:

Білі знаки:

Дата створення звіту:

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата

експерт